

שיל"ח

מלצ השחיטה בארצה"צ

מתוך ספר

להורות נתן

חלק שלישי

ישא מדברותיו בבירורי הלכה בענינים הגונעים
לארבעה חלקי שולחן ערוך

*

מה שחנני השם יתברך בחמלתו עלי

הצעיר באלפי ישראל

נתן באאמו"ר הרבני הצדיק והחסיד המפורסם
מוה"ר עמרם זצוק"ל הי"ד געשטעטנר

אבדיק קרית אגורי בני ברק

ור"ם דמתיבתא פנים מאירות

מח"ס נתן פרו על מסכתות, להורות נתן על התורה, ונתן
לכהן על ספר תקפו כהן, מבעד לצמתך, מאורות נתן שבשו"ת
מאור החיים ב"ח, מקדש מעט, ושאר ספרים.

בני-ברק

שנת ולהורות נתן בלבו (תשמ"ב) לפ"ק

ברוקלין, נ. י. שנת תשר"ם לפ"ק

ספר להורות נתן

חלק יורה דעה סימן לט

בעוה"י. כ"א שבט תשל"ט לפ"ק.

כאשר שהיחי בעיר פלונית *ציוס טו"ב ענת השחא, נתקשתי ע"י יקירי העיר לבקר בבית המטבחים דשם כדי לעמוד על סדרי השחיטה. ואני לעשות רצון יראיו חפצתי ועשייתי כמבוקש, והתעכנתי בבית המטבחים במשך כמה שעות צעת השחיטה של גסות ועגלים. והבנתתי שאחר חזרתי לארה"ק חעלה על הכתב מה שמאלתי לנכון לעורר. וטרם יהא כל שיה בקרתי צשני בתי שחיטה גדולים בארה"ק כדי להתלמד מהם למקום אחר. וזאת החורה העולה מכל מה שראינו בזה, כאשר אבאר בעזרת השי"ת.

הנה סדר השחיטה בק"ק הג"ל לריך תיקון רב, כי כפי המנצ
דהאידנא יש בו כמה וכמה פקפוקים ומהם המוריס
מאוד.

(א) **בראש** וראשונה אשר כל מלאכת השחיטה והבדיקה נעשית על ידי שוהט יחידי, כשצמשך שעות ספורות שוחטים כמה עשרות בהמות גסות ועגלים, ואין בין שחיטת בהמה אחת לשניה חלל זמן קצר בלבד, ובאותו הזמן לריך השוחט לבדוק את הסכין ולהכינו לשחיטת הבהמה הבאה. והנה מצוה צשוי"ע יו"ד (סי' ח"י ס"ט) לענין בדיקת הסכין ח"ל, "ויבדוק לחט ובכוונת הלצ שלא יפנה לבו לדברים אחרים". ולהלן שס (סי"ז) כתב "והכרה לריך ישוב הדעת ויראת שמים לבדיקת הסכין, הלא תראה כי יבדוק אדם פעמים שלש ולא ירגיש בפגימה דקה ואחר כך ימלאנה, כי הכין לבו באחרונה, ובחינת חוש המישוש פפי כוונת הלצ". והצ"ח שס כתב, שאע"פ שיפנה מחשבתו לדין

* הגאון המחבר שליט"א היה אז בארצה"ב וכיקר אח בית המטבחים של "השחיטה המהודרת" ביותר בעיר גוא יארק ועוד הרבה יוחר מהכתוב כאן, ידוע הוא להיודעים אח המצב דפה.

בדיקת הסכין לא ירגיש בפגימה אם לא יכוין לבו בבדיקתו עכ"ל. והש"ך שם (סק"ל) הביא בשם מהרש"ל, שהרצה לקרוא חגר על שבדוקין הסכין במהירות וכלי כוונת הלבו ושראוי להזהיר ולהקפיד עליהם בדבר זה עכ"ד. ובשמלה חדשה שם (סי"ז) כתב "שיבדוק מתון מתון ובכוונה גדולה בלב פנוי מכל מחשבות וכו', ולכן אין למנוח על זה כי אם יראי שמים ביותר וחרדים על דבר ה' ואינם נבהלים ונחפזים בדעתם". ובסי' דעה קדושים והובא בדרכי השובה שם (סק"ח) כתב, שאם יש חשש היסח הדעת כל שהוא או עירדא כל דבו באמלע הבדיקה לריך לחזור ולבדוק אפילו כמה פעמים עכ"ד. ומכל זה מבואר כי בדיקת הסכין לריכה להיות במתינות גדולה ובלב פנוי מכל מחשבות וכלי חשש הפרעה. ובגדון דידן שאחרי שנגמרה שחיטה בהמה אחת עובר רק זמן קצר וכבר הבהמה השניה מוכנה לשחיטה — ומכל שכן גבי העגלים אשר הם מוכנים לשחיטה זה אחר זה בהפסק זמן קצר יותר — ואם ישחבה השוחט בבדיקת הסכין, יעוררו הפועל הנכרי המכנים את הבהמות לאמור עמוד ונעשה מלאכתינו, ואף אם הבדוק לא ישעב לדבריו מכל מקום בהכרח הוא חושב מחשבה שלא להשבות את שחיטת הבהמה הבאה יואב מדי, כי אי אפשר לעכב את שרשרת השחיטה זמן רב מדי, ונמלא שאין לבו פנוי מכל מחשבות בשעת בדיקת הסכין, וכבר כתבו בספרי השו"צ דעיקר השחיטה והטריפות הוא הסכין. (ב) זאת ועוד, כתב בדרכי השובה (סי' ח"י ס"ק קט"ה) ח"ל, לריך השו"צ ליזהר שכשירו עיפה שלא יבדוק הסכין אז, ואם בדק הסכין ציד עיפה ה"ז בחזקת שאינו בודק ככל הצורך, כי ידוע דכשהיד עיפה אין מרגישין בה כל כך, ולכן פשוט הוא לריך השו"צ ליזהר כמה שאירע כמה פעמים שנתקלקל הסכין עד לריך השו"צ לחנך הרבה בהסכין על ידו עד שמעמידו על חילו כראוי, שלא ישחוט חיבך רק לאחר שימתין קצת להניח ידו עד שירגיש שאינה עיפה ואז יבדוק הסכין וישחוט, וכמשי"כ ביד אפרים לעיל (סי' א') ובדעה קדושים כאן (סקכ"ג) שהוא שכיח דע"י עייפות ההיתוך לא ירגיש בפגימה והכרגשה היא רק ביישוב הדעת בלא עייפות וכו', שוב מלאחי צ"ח אור זרוע לזיק וכו' שמהיר שלא יבדוק השו"צ סכיני חיבך לאחר ההשחזה רק ירגיע ויניח זמן מה כדי שלא יהיו אבריו

כבדים עליו מחמת ההשחזה, וכן כשהוא בא מן הדרך או ממלאכה שהוא עוסק בה ירגיע עלמו קודם שיבדוק סכינו לפחות כמו חלי שעה עכ"ל הדרכי השובה. והנה בנדון דידן שהחפץ מקודם כמה עשרות גסות ואחר כך עושה השוחט בדיקה פנים וכשגמר הבדיקות שוחט כמה עשרות עגלים, והכל נעשה בזריזות ובמהירות, הנה איכא חשש גדול שאחר שהתעסק בידי לשחוט ולבדוק במשך כמה שעות, מחטייפת ידו של השוחט, וכשמגיע לשחיטת העגלים ידו עייפה מרוב העבודה, כי אין זמן להפסיק בין הפרקים, ואיך תועיל אז בדיקה הסכין. ועוד דמבואר בשו"ע (סי' א' ס"ח) דשיכור לא ישחוט שרגיל לבוא לידי דרסה, וכתב העו"ז (סקו"ח) מטעם שאבריו כבדים עליו עיי"ש. וא"כ כשידו עייפה מחמת שהתעסק בה כמה שעות איכא גם חשש דרסה.

ג) ובדי להגלל מכל החששות האלו מן ההכרח להעמיד לכל הפחות שני שוחטים לכל שחיטה, והאחד יעסוק בשחיטה בלבד והשני יעסוק בבדיקה הסכינים בלבד, ויכינו כמה סכינים כדי שהבדוק יוכל בכל שעה ליחן סכין בדוק בידו של השוחט, ושיוכל לבדוק את הסכין בניחותא בלי מהירות ופזיזות. ועל ידי שיכינו כמה סכינים יוכל השוחט ליקח לכ"כ בכמה סכין אחר, ועד שהשתמש בכל הסכינים המוכנים כבר גמר הבדוק את הכנת הסכין החדש בניחותא. ועיי"ז יכול השוחט לשחוט בישוב הדעת כי לא יהא מועל עליו בדיקה הסכין ותיקונו בין בהמה לבהמה, וכל מעיינו יהיה רק במעשה השחיטה, וכמו כן הבדוק יהא כל מעיינו בבדיקה הסכין בלבד, וטובים השנים מן האחד. ואי לאו דמסהפינא שאין הצור יכולין נעמוד בהולאות הוב חמינא שלריבין שיהיו שלשה שוחטים, כדי שהאחד ישחוט והשני יבדוק הסכינים והשלישי יעסוק בבדיקה פנים, כי השוחט שעושה בדיקה פנים לארבעים או חמישים צבמות בזו אחר זו ידו מחטייפת ועכ"פ הרגשחו נפגמת, ואם מיד אחר כך יעסוק בשחיטת העגלים או בבדיקה הסכין איכא למיחש

לעייפות היר. ובשחיטה גדולה כזו מן הראוי לעשות כן. ובארה"ק
ראיתי שיש צדק מיוחד לצדיקות הריאות והוא אינו שוחט ולא
צדק סכינים, או שצדק הריאות ששחט מקודם אינו שוחט שוב
 אחר הצדיקות. וכך הוא הדרך הראויה.

ד) ובאמת שכבר נהגו מקדמת דנא צקהלות ישראל שאין שוחט
 יחיד ראוי לשחוט, וכמש"כ בתשרי חתם סופר
 (י"ד סי' י"ג) כי צד"ק פפד"מ חיקן בהפלאה ז"ל שאפילו
 שום עוף לא ישחטו בלי שנים צדקין הסבין לפני השחיטה,
 וצד"ק פרעשצורג החמירו רק בגסות, וכחצ החת"ס שהוא מנהג
 יתיקון והרצ שתיקן צקהלותו גם צדקות כן יאשר חילו עיי"ש.
 וכ"כ גם שמהל חדשה (סי' ח"י סי' כ) "וראיתי במקומות
 החרדים לדבר ה' ממנים שנים, ועוזים השנים מן האחד ואיש
 את רעהו יעזרו ויחירו". וכ"כ הפרמ"ג (שם שפ"ד סק"ט)
 דעכשו שצטוה"ר רבו המתפרטים ראוי לתקן שיהיו שנים אלל
 השחיטה עיי"ש. וכ"כ צשו"ת דברי חיים (ח"א י"ד סי' י"ג)
 שמהג עירו שאינם שוחטים רק בלירוף שני השוחטים ואם
 אחד ערוד לריך אחד מהצ"ד לילך עמו לבית השחיטה עיי"ש.
 וכ"כ להחזיק במנהג זה צשו"ת מהר"ם שיק (י"ד סי' ה')
 וכחצ שהחיוז על כל צ"ד להקים הדת צגדר וסייג בענין כזה
 והוא בכלל ארור אשר לא יקום וכי עיי"ש. וצ"ד דעת תורה
 (סי' ח"י סק"ח) הביא שכן הוא תקנת הקדמונים עיי"ש.
 ועיין סי' דרכי חסודה (סי' א' סי' קע"ו) ובהוספה שצ"ד
 שם שהביא כן מהמה מקורות עיי"ש. ומעתה אם צומניהם
ששחטו צקהלות רק בהמות מועטות בפעם אחת, וצין שהיטת
בהמה לבהמה עבר זמן ניכר עד שקשרו את הבהמה והכינוה
לשחיטה, ומי"מ תקנו שלא ישחטו אלא ע"י שני שוחטים, והוא
להירוח יתירה, מכש"כ צנזון דידן שהשחיטה נעשית צמהירות
ואין הפסק צין בהמה לבהמה אלא זמן קצר בלבד, הרי ודאי
שחיוז גמור הוא שלא לשחוט אלא ע"י שיעמדו שם לפחות שני
שוחטים. ועיין צשו"ת דברי חיים (ח"א י"ד סי' ח') שכתב,
 כי ידוע שצצית המתצחיים יש כמה מיני ענינים מלעקת העצבים
 ומדברי הכלים ושם ערדות ולעקות ובהלות שונות, ולכן לריך

השוחט לייבז דעתו ולא להצלה עי"ש. ומכש"כ צדקן דידן אשר
 צנית המטבחהיים נשחטה עבודה רצה ושם הרצה פועלים גויים
 עומדים לפופים, ועושים מלאכתם צבילות וצחפון, ואם
 מהטבחת מלאכתם על ידי שאין השוחט מודרן לשחוט ולכן הם
 מהטבחים צמלאכת ההפסטה וכו', הרי הם מרעימים בקול לאמר
 כלה מלאכה, ונריך שהשוחט לא יחת מקולם ומהמונם לא
 יענה, ולא ישחוט עד שימלא את הסכין מחוקן לשחיטה. מ"מ
 איכה למיחש פן ירך לצבו מחמת צהלת הצועקים. ולכן צע"ל
 טעם זה צלצד לריך שיבא שוחט שני צלדו כי טובים השנים
 לעמוד מול המרעימים. ומכל זה צדור אשר חיוב גמור הוא
 להעמיד עוד שוחט לצדו של השוחט הראשון, והאחד ישחוט
 והשני יצדוק את הסכין.

(ה) והענין השני הטעון חיקון, הוא מקום עמידת השוחט
 צע"ת שחיטת העגלים, אשר הוא כעת סמוך
 ונראה למקום עמידתם של הפועלים הנכרים העושים את
 מלאכתם שם, ומהם המחזים מים על העגלים השחועים מיד
 אחרי שחיטתם, ומקום התזה המים הוא כשחים שלש אחת
 סמוך למקום השחיטה — ולא יתכן כלל לשחוט במקום שהשוחט
 אין לו יישוב הדעת ועלול להצלה מנחית המים או מאקת
 הפועלים, ואף אין לו מקום משומר והגון להניח שם את סכין
 השחיטה. ועיין צפחתי תשובה (סי' י"א סק"א) צע"ת צדור
 יעקב (ח"צ כוס"י ס"א) שאם כזה הנר צלילה צמלע השחיטה
 הרי ע"י צביית הנר נצטת השוחט חוך השחיטה ועושה שהייה
 ועריפה עי"ש. וא"כ פשוט דאסור לשוחט לעמוד במקום שיכול
 להצלה. וגם צדיקת הסכין לריכה ישוב הדעת ולא יתכן זה
 במקום צהלה. וכיוצא בזה מצואר צש"ע יו"ד (סי' קל"ח סל"א)
 שלא תעמוד ע"ג כלי חרס ולא על גבי צקת ותעבול שמה תפחד
 שלא תפול ולא תעבול כראוי. וכן שם (סל"ד) לא תעבול במקום
 שיש חשש שיראה בני אדם מפני שמתוך כך ממחרת לעבול
 ואינה מדקדקת בצבילה עי"ש. ועיין ש"ס נדה (יג.) דכשעומד
 על הגג במקום ציעותיה לא אחי להרכורי עי"ש. הרי דציעותיה
 מצטלת מחשבת הל"ב. וא"כ פשוט שהשחיטה וצדיקת הסכין
 צריכין להיות במקום שאין שום חשש לציעותיה ולהפרעה כל

שהוא, ולא יתכן לעשותם במקום שמלויים סמוך לו פועלים
 נכרים רבים העלולים להחלל בו. וכל צחי השחיטה צארה"ק
 ראיתי שיש להשוחטים מקום מרווח לעמוד רחוק משאון צעלי
 המלאכה האחרים, אשר שם יש מקום להנחת שולחן ועליהם
 מונחים הסכיני כלי השש שיפלו או שמישהו יגע בהם, ושם
 עומדים השוחטין בין שחיטת בהמה אחת לשנייה בהשקט ובעת,
 ואינם יגישים למקום השחיטה אלא כשהבהמה כבר מוכנת
 לשחיטה, וגם שם יש להם מקום מרווח לעמוד כלי השש דחיפה
 או נגיעה כל שהוא. ועל כן חייבים לתקן את מקום שחיטת
 העגלים שחביה מחילה בין מקומו של השוחט לבין מקומו של
 שאר הפועלים, והשוחט לא יוכל לראות בשעת השחיטה אלא את
 הבהמה בלבד, וגם יהא לו מקום מרווח לעמוד בין שחיטת
 בהמה לבהמה ולצדיקת הסכין ביישוב הדעת ובמתניות ולא
 בין המולת שאר הפועלים. ובאמת שגם מקום עמידת השוחט
 בשחיטת הגסות הוא קטן מאוד ואף שהוא מקום סגור אבל
 הוא עומד סמוך להנכרי המכניס את הבהמות העומדות לשחיטה
 לתוך בית קבול בו עומדת הבהמה בשעת השחיטה, והנכרי
 עומד סמוך לו בשעת צדיקת הסכין, ויש השש שאם ישהה
 בצדיקה יעוררו הנכרי למהר מלאכתו. ולריכין להתקין שהשוחט
 יהא לו מקום מרווח וסגור לעמוד בין שחיטת בהמה לבהמה
 אשר שם יוכל לצדוק הסכין בהרחצת הדעת רחוק משאר
 הפועלים. וגם יהא לו מקום מרווח להניח שם את הסכינים
 על שולחן מיוחד לכך.

(ו) עוד זאת לריך היקון — סדר ההשגחה על הבהמות הכשרות

לכל יהעריצבו עם העריפות. כי כפי מה שראיתי אין

שם אלא איש אחד שהוא מושגר ע"י בעל האגליז, המחזים את
 החתיכות השונות במספרים למען דעה לאן הן שייכות. אולם
 כפי שראיתי הוא מוכרח לעשות עבודתו בחפזון גדול כי הבהמות
 והחתיכות מונחות על מסילה המחנענעת ונוסעת כלי הפסק
 ואם לא יחתים את החתיכות במהירות תמלאנה החתיכות ממנו
 והלאה, ויש השש גדול שמחוך הבהילות והחפזון יצואו לידי
 תקלה של עירוב חתיכה של עריפה בין הכשרות, ולא יתכן כלל
 להשאיר דבר זה לעבודתו של איש אחד בלבד. ולכן חייבים

להמנע מה משנית, שיהקן סידורים גאונים ועמוד על המשמר
שלא יוכל לביא לידי ערעור ועוצים השנים מן האחד.

סימן מ

— המשך התשובה הקודמת —

ז) והנה בתורה אחת כתיב צה, ולכן לא אכחיד אחת לשוני
כי יש לפקפק מאוד על מה שזוהרין את הצבחות
כשהואר מלמעלה והסכין מלמטה — והנה מזוהר צ"ך (סי'
ו' סק"ח) לכתחלה אין לשחוט כשהואר הצבחה למעלה ואף
כשתופס הסכין בידו משום חשש דרסה עיי"ש. אלא שכתב
הצב"ש שם (ש"ח ס"ז והצב"ש סקט"ו) שאם ראש הצבחה
קשור היטב למעלה באופן שאי אפשר לו להכביד כלל על הסכין
כ"ז מותר אף לכהחילה עיי"ש. ונגדון דידן שראש הצבחה
נהפס בשעת השיטה בין מלקחיים המחזיקים את הראש, כיו
ליה בקשור למעלה דש"י. וזודאי שעל זה סמכו מלכתחלה לשחוט
באופן כזה. אולם יעויין בדרכי תשובה (סי' ו' סקמ"ז) שכתב
בשם סי' מנחה הזבח, דאף כשקשר הראש למעלה אין לשחוט
כך כי אם בשעת הדחק כגון שאי אפשר להפיל את הצעל חי
לאיזו סיבה, וכאז שביודע מהות הענין לא יקיל עלמו לשחוט
כן דכשהצבחה עומדת וזוהרה למעלה והסכין למטה, מיד
כשמתחילין לשחוט היא נרתעת ואוחזתה חולשה ליפול לארץ
ומכבדה על הסכין ויש צה דרסה גמורה, וגם צקל יכול לעשות
שהייה ושאר הקוללים, לכן המחמיר שלא לאכול מצטר הנשחט
כן הצוא עליו צרכה עכ"ד. והנה חששא זו איכא גם צגדון דידן,
כי המלקחיים החופכים את ראש הצבחה בשעת השיטה אינם
אוחזים את הראש באופן מוחלט עד שלא תוכל הצבחה להזיז
ראשה כלל, כי צעונו ראיתי שגם אחר תפיסת המלקחיים עדיין
צבחה של הצבחה להזיז ראשה, והשוחט היה צריך להחליק על
זוהרה כדי להרגיעה שלא תזיז ראשה בשעת השיטה. חנה מוכיח
כי גם אחר תפיסת הראש עיי' המלקחיים עדיין צבחה של
הצבחה להחזיק זוהרה וראשה, והצבחה שולטת גם אז על
שרייה (מוסקל צלע"ז), וצרגע שמתחילין לשחוט מתפרה כהה
של הצבחה ושרייה נופלים ומכבידין על הסכין ואיכא חשש
דרסה וכמ"כ צסי מנחה הזבח הי"ל. זאת ועוד, כי על ידי

ששוחטין מלמטה למעלה או צאלכסון חלץ השוחט להחכופק ולעקם גופו בשעת שהיטה, והנה מצואר צנאר היטב (סי' כ"ד סק"ג) צעט כנסת הגדולה להזכיר לשוחטים שלא ישחטי מיושב כי הישיבה מציאה לידי דרכה. והפרי"ח כתב דדיעבד כל שידוע לו שלא דרכ מורה. וצפרמ"ג (שפ"ד סק"ה) כתב דאין להחמיר דדיעבד בהפסד מרובה ואף בלא הפסד מרובה יש ללמד אם יודע שלא דרכ עי"ש. ודרכי תשובה כס (סי'ק ל"ה) כתב שנמדיהתו נוהגין ונהמיר שלא לשחוט בישיבה עי"ש.

ימטה כשמתכופק למטה בשעת שהיטה ומעלה גופו, איבא למיחש פן עי"ז אינו יכול להרגיש אם אינו צא לידי דרכה, ומי נתן לנו רשות לשנות את האופן עמידת השוחט בשעת שהשיטה מהאופן שנהגו בו מאלו ומשולם, וכשם שהכנה"ג חשש לדרכה כששוחט בישיבה שאל יחוש גם אחריו כששוחט בכפיפת קומה ובעקימת גופו, דשאל גורמת עקימת הגוף שהשוחט לא ירגיש בשלימות את הנוטות ידיו ואלצעותיו ועי"ז אינו מרגיש צדרכה.

[כעת מלאחי צו"ה מאזנים למשפט שדן בענין שהשיטה במדינת קנדה שהצואר למעלה והסכין למטה].

ח) ולכן נראה לי שיש להשתדל מאוד לאפשר לשחוט בנהוג בכל הפולות ישראל מאלו ומקודם, דהיינו שהצואר מלמטה והסכין מלמעלה והשוחט לא ילערך לעקם גופו בשעת שהיטה — והיינו שיש להחקין את בית הקיבול אשר הבהמה נכנסת בו בשעת שהיטה, באופן שהבית קיבול כולו יוכל להתהפך אחרי הבהמה נכנסת לתוכה, כך שתהיינה רגלי הבהמה למעלה וראשה למטה, וכאשר ראיתי בתי קיבול כאלה צארכ"ק.

ט) גם ראיתי לעורר כמה שנהגו שהשוחט בשעת שהשיטה אחז את הסכין בידו הימנית, ואילו בידו השמאלית מחזיק כלי אשר בו הוא מגרד את האר הבהמה לפני שהשיטה כדי שיהא נקי ולא יפגום הסכין, ומקודם הוא מגרד ומנקה את הצואר בכה בידו השמאלית ומיד לאחריו הוא שוחט — ולדעתי אין זה מהנכון, כי השוחט לריך שיכוין ידו ודעתו בשעה שהוא ירגש עם הסכין אל הצואר כדי לשחוט באופן שלא יהא חשש דרכה, ולריך שישים דעתו ולבו שיוכל לשחוט על ידי הוצאה

והולכה בלעד בלא דרסה. ברם אם הוא מגרד מקודם את
 לואר הכמה בידו השמאלית בכפיפת גופו וזכנה, ומיד ברגע
 שלאחריו הוא מקרב את הסכין שבידו הימנית אל הלואר ושוחט,
 איכה למיחש שלא יוכל לשים לב ולא יוכל לאמן ידו כהוגן כדי
 להצטיה שלא ישחוט אפילו כל שהוא בדרך דרסה — ואין אדם
 יכול לכונן שתי כוונות כאחת, עיין תוס' מועד קטן (ה:): ד"ה
 לפי, וראב"ד (הי פרה אדומה פ"ז ה"ג) — ואף שאינו שוחט
 אלא לאחר שפיים את גירוד וניקוי הלואר, מ"מ כיון שהשחיטה
נעשה מיד חוץ רגע כמימריה אחרי הגירוד, איכה השבח הבי"ל.
 ולכן הנכון הוא שהניקוי ייעשה מרוב שנקה השוחט את הסכין
 בידו, ובארכ"ק ראיתי שמנקין ע"י התזה מים מתוך גור של
 הלואר, וזה נכון עפי כי ההתזה אינה דורשת החלמות של
 הגוף משא"כ כשמנקין ע"י מגרד. ועל כל פנים לא יקה השוחט
 את הסכין בידו עד שנגמר הניקוי ואין בידו השמאלית כלום.

ולמסקנא דמילתא יש לעשות את החיקונים דלהלן --

א) בכל שחיטה יעמדו לכל הפחות שני שוחטים, כשהאחד
 שוחט והשני צודק את הסכין, ויכינו כמה סכינים
 כדי שיביה חמוד סכין צדוק מוכן לשחיטה, והצודק לא ילערך
 למחר לגמור את צדיקת והכנת הסכין, אלא ייעשה הכל
 במהירות גמורה ובישוב הדעת. ומה עוב אם על גביהם יעמדו
מו"ל שישיגו שהכל נעשה כהוגן. ואין להרשות צדוק פנים
לשחוט ע"י שוחט אחד בלבד.

ב) בין גמר צדיקת הפנים של הגסות לצדן החלת שחיטת
 העגלים לריך שחבא הפסקה לפחות חצי שעה, כדי
 שבאורו זמן יוכל השוחט לנוח ממלאכתו, וגם להצודק את הסכין
 יביה זמן להכין את הסכינים כדצטי וגם להכפש ממלאכתו.
 ג) יש לתקן את מקום שחיטת העגלים באופן דלהלן — ראשית
 יש להקנות מקום מיוחד צפינה רחוק מהפועלים
 האחרים, אשר המקום יהא יוקף עם מחילה גבוה, ושם יעמדו
 שולחן אשר עליו יונחו הסכינים ובס יעמדו מי שצודק את הסכין
 ויכין את הסכינים בשביל השוחט, וגם השוחט יעמד שם בין

שחיטה עגל לעגל. ויהא שכ מוכן גם כסא לנות. ושנית יש להעמיד מהלכה גבוהה כניב מקום עמידת השוחט בשעת שחיטה העגלים, כדי שלא יראה לפניו את הפועלים בשעת השחיטה ולא יהא השם שיחבבל ממלאכתם או מהחזת המים, וחייבים לתקן שהשוחט והבדוק את הסכויים יהיו נפרדים משאר הפועלים מהם ומהמונם. ודבר זה הוא חיוב גמור. ובאמת שגם במקום שחיטה הגבוה יש להשתדל לעשות מקום מרווח כ"ל להשוחט והבדוק, ולבש זה צריך לסלק את הכותל ולחקנו בצורה נאותה.

ד) צריך להעמיד משגיח מיוחד שיעמוד במקום שהצבחות השחוטות עולות על המסילה הנוסעת, וישגיח שהאצרים החתוכים לא יוכלו להתערב. גם צריך שיעשה כידורים מתאימים ע"י התקנת מספרים על הצבחה ועל החתיכות כדי שלא יוכל לבוא לידי חערובות בשום אופן. ואין לסמוך בזה על איש אחד בלבד, כי מלבד האיש המחזיק את החתיכות צריך שיעמוד גם משגיח מיוחד.

ה) יש לתקן שהשוחט ישחוט את הצבחות באופן שהאור יהא למטה והסבין מלמעלה, וכמו ששחטו מקדמת דלא וכן נוהגין בכל ארצה"ק, ואפשר לתקנו במאמץ לא רב על ידי שנית הקיבול שבו עומדת הצבחה בשעת השחיטה יוכל להתהפך ע"י לחיצת כפתור, עליומר שאחרי שהצבחה נכנסה לתוך הבית קיבול התהפך הצבחה כדי שראשה יהא למטה. ובארצה"ק מצויים בתי קיבול גם בצורה אחרת ואפשר ללמוד מהם איך לעשותה.

ו) ניקוי ליאר הצבחה ייעשה ע"י נחיצת מים מלגור לפני השחיטה ערם שלקח השוחט את הסבין צידו.

בדיקת החון של הריאות לא הספקתי לראות, אבל החשוב לבטח שכאשר יימלאו שני שוחטים תיעשה גם זאת כראוי.

ולסיום דברינו ארוסי, כי ידעתי שעל ידי החיקונים הנ"ל יערכו להוציא הולאות כספיות לצורך השחיטה יותר ממה שכוזרו עד הנה, אולם אין ליבור עני, ולא יתכן שצטיר גדולה כק"ק פלונית, אשר מצויים בה הרבה תלמידי חכמים ואנשי מעשה ויראי ה' לא תהא אפשרות להתקין סדרי שחיטה

כדעתי למיכווי. ואם מהדרים להפקין אה לרכי הבית הגשמיים
 שיבא הכל על מכונו בלי שום פקפוק ואף יותר מן ההכרח, על
 אחת כמה וכמה שחייבים לתקן את השחיטה שהוא היסוד
 לכשרות המאכלים שבהם בלא שום פקפוק. וכדי שכל החינקונים
 ייעשו ויבואו על מקומם, העלה היעולה למנות ועד של צעני
בתים ובני חורה אשר ידאג לבצע את כל בנין, ואנשי הועד
שהם באי חסם של הצבור ישלמו את משכורתם של העוסקים
בשחיטה, וכמו שנהגו מאז ומעולם בכל קהלות ישראל, שהחוקת
השוחטים והמשגיחים מוטלת על הקהלה, ולא יהיו תלויים בשום
דעת יחיד. ואין ספק שעל ידי רצון עיב אפשר לתקן הכי
 באופן שלא ייגרם שום החק לא לבטל האעלה ולא להשחית
 ולהעוסקים צענין השחיטה, והכל על מקומו יבוא בשלום,
 והאמת והשלום אהבו.

ופשוט שאין לדון ממה שבשנים הקודמות לא נעשו תיקונים
אלו עיי רבנים גאונים, כי באותם הימים היתה
השחיטה מוטעת והיה אפשר להזהר יותר ממכשולות, ועוד
דאין דנין אפשר משאי אפשר כי הקהלה היתה קטנה והאפשרויות
הכספיות היו מלומדות ושעת הדחק שאני. אבל כעת שהשחיטה
גדלה והרחיב ה' להקהלה הקדושה ופרינו בארץ, עייז גדל חשב
המכשולות, וכל מי שיראה ה' מוגעת ללצבו חייב לעשות כל
מאמץ כדי שיעשו כל החינקונים הנזכרים, וצריך אשר יקום את
 דברי התורה הזאת חכות הרבים תלוייה צו צוכ וצנא.

דברי המדבר בצדקה למען תקנת הרבים חותם בברכה
 התורה.

שחיטת ואכילת בשר בהמה

באנו לסדר מה בין בשר בהמה לבשר עוף וממנו יראו כי הנמנע מבשר בהמה שומר מצוות נפשו ונפש ביתו וניצול מעשירות חששות רציניות. נעשה ע"י צוות שוחטים ומומחים:

בשר עוף	בשר בהמה
סכינה קטן וקל בניקל להעמידה חד וחלק כדבעי.	א) יש לה חליף גדול מאוד שקשה להעמידה חד וחלק, כשנפגם, ונסיון גדול לטרוח להחליקה ביש לה פגם קטן.
בדיקתה קל מאוד בלי קישויים-וכל נער יבדקם. ואין לה אורך רק קצת.	ב) בדיקתה כהוגן קשה-לרוב חריפתה וגם צריכים לבדוק אורך גדול, והרכנים מפקחים מתייראין לדחוק הציפורן היטב על הסכין מחמת חריפתה.
אין בודקין אחר כל עוף-הסכין קצר-הבדיקה ניקל-ואינו מזיק הצפורן.	ג) שוחטים העוסקים בשחיטת בהמה צפורנם מתקלקל בזמן קצר כיון שכודקין אחר כל בהמה ממש, סכין חד וארוך ושוחטים בהמות למאות בכל יום.
העוף צוארה נקי ואין שום קלקול.	ד) צוארי הבהמות מלוכלכים - בפרט בימות החורף - בחול ועפר (ונשאר לכלוכית גם אחר הדחת הצואר במים) ופוגם הסכין מיד והשוחט צריך לנצל זמן שניתן לו לנוח בין שחיטה לשחיטה (שלא

בשר עוף	בשר בהמה
	<p>יהי עיף) להעמיד סכינים, ולפ"ז עובדים כמ"פ ח' וט' שעות רצופים-חלק בהשחיטה-וחלק בהעמדת סכינין.</p>
<p>לא שייך אצל העוף כלל.</p>	<p>ה) בשחיטת בהמה מדקדקין לשחוט לצד מעלה כל מה שיכול שלא יפול הרבה בשר לחלק הראש, וגורמת הגרמות כידוע.</p>
<p>אצל העוף תופס הראש בידו ומרגיש אם נדה העוף ויש לחוש לשהייה או דרסה.</p>	<p>ו) בשחיטת הבהמה אין השוחט תופס בידו רק הסכין לא הבהמה וקשה להרגיש לפעמים שהייה ודרסה, (ועי' שמ"ח ואחרונים).</p>
<p>אצל העוף זורקין העוף הקטן לקופסא המיוחדת לטריפות ונפרד כולו משאר העופות.</p>	<p>ז) אצל הבהמה כאשר נתנבל אצל השחיטה, או מצאו טריפה לאחר השחיטה נצרך זהירות יתירה שלא יתערבו החלקים הראש בין הראשים הכשרים, גוף הבהמה עם השאר ועוד, כי כל חלק ניתנת למקום אחר.</p>
<p>לא שייך אצל עוף.</p>	<p>ח) אין סכינים נפרדים-לחתיכת חלקים שמחובר שם חלב ולשאר צורכי חתך (ובחולין-הטבח צריך ג' סכינין).</p>

בשר עוף	בשר בהמה
<p>י"א שאין שחיטתה מה"ת רק מדרבנן (עי' כנה"ג סי' כ"ט וב"ח ופמ"ג ר"י ה' שחיטה).</p>	<p>ט) שחיטת בהמה מה"ת לכו"ע.</p>
<p>בעוף השוחט תוקף אגודל ורואה היטב היטב שחיטת ב' הסימנים עד שא"א לפקפק עוד.</p>	<p>י) בדיקת הסימנים לאחר שחיטה אם נשחטו רובן וצריכין להרגיש כיד וגם לראות בעינים אם נשחטו עכ"פ רוב ב' הסימנים ובבהמה מיד אחר השחיטה שוטף דם ממקום השחיטה בשטיפה מרובה עד שא"א לראות בעינים (ועכ"פ קשה מאוד) וגם הרגשה שביד נעשה בזמן ששטף גדול של דם שוטף על ידו והשוחט ממהר מאוד מטעם זה בבדיקה, (עי' שמ"ח סי' כ"ה, ועי' ט"ז שהביא בשם המהרי"ל, ועי' בתורת זבח, ובזבח שמואל, ועי' שו"ת כ"ס סי' י"ד עיי"ש).</p>
<p>כמוכן שלא שייך אצל עוף.</p>	<p>יא) גוף הבהמה — הוא דבר הגדול וכבד מאד (לערך ח' מאות פונט-עד אלף, ויותר) ואצל הרכה מקומות (לפי מעטאד"ע של השחיטה) יכול הבהמה להכביד באמצע השחיטה חלק שלמעלה מן הסכין על הסכין וגורמת</p>

בשר עוף	בשר בהמה
	<p>שהייה ודרסה, (עי' שמ"ח סי' ו', זבחי רצון, שו"ת הרד"ם חיו"ד סי' ב', דרכ"ת סי' כ"ד, המנחת הזבח סיים ועלול עיי"ז לבוא לידי כמה חששות עיי"ש.</p>
<p>לא שייך בעוף.</p>	<p>(יב) בכמה מקומות הבהמות נשחטין תלויין ברגלים למעלה והראש למטה וגוי אחוז בראש בעת השחיטה, ונקרא "שחיטה תלוי" ויש הרבה פוסקין האוסרין זה (עי' פקודת אלעזר וש"א ושו"ת אגרות משה).</p>
<p>לא שייך בעוף.</p>	<p>(יג) לאחר השחיטה עד שמגיע הבהמה למקום בדיקת הריאה נזרק ממקום למקום ע"י הגוים והרבה פוסקים חוששין לניתוק סירכות, (עי' שו"ת מהרש"ם, שבט הלוי, וש"א).</p>
<p>לא שייך בעוף.</p>	<p>(יד) גוף הבהמה נחלק ונחתך לחתיכות הרבה ואם אצל בדיקת הריאה רואין שבהמה זו טריפה מצוי שבחיפוש אחר חלקי בהמה זו הנטרף טועין ולוקחין אחרת</p>

שחיטת ואכילת בשר כהלכתה

ה

בשר עוף	בשר בהמה
	והנטרף נשאר במקומו כחזקת כשר.
אין מחויבין לבדוק ריאה של עוף, וגם אם כודקין כרגע אחד יבחין הכל.	טו) פראבלעמען מרוכין עם בדיקת הריאה, בדיקת פנים, ובדיקת חוץ-כמו החיפזון והבהלה-ידיעת המלאכה על בורי' - טירדת הגוים הצועקים נא! נא! מהר! מהר! שנת עכבים במלאכתן. ע"י הבדיקה-זכרון הסירכות בעל פה, ועוד.
לא שייך אצל עוף שכל עוף חי מחירו 25 סענט ועוד פחות מזה.	טז) אצל הבהמות נסיון גדול להטריף הרבה (כמקום צורך) כיון שא"א לשחוט במציאות כמות גדולה בשעה אחד (פי' ב' מאות בשעה וכ"ש יותר) וגם הריעותות מצוי בהו כמו סירכות בריאה, שחיטה שאינה מהוגנת (מחמת לכלוך הצואר-וגם קושי השחיטה הגורמת לכך) יתדות בבית הכוסות, ובעה"ב צועק מרה כאשר מטריפין הרבה.
	יז) לדעת הדע"ת בשם כת"י הב"י בשם ב' מאות גדולים שבשחיטת כל בהמה יהיו עומדים ב' שוחטים

בשר עוף	בשר בהמה
<p>בעוף הוא רק הידור לכתחילה ולא לעיכובא</p>	<p>ושניהם בודקין הסכין- ושנים בודקין הריאה ואינו עפ"י רוב (ודבר זה גם להחח"ס, מהר"ם שי"ק, ד"ח, הפלאה, ועוד).</p>
<p>ולא בעוף</p>	<p>יח) לדעת הגרש"ק (בתקנותיו) אסור לבעל השור להמצא בבתי מטבחים ששוחטין ובודקין שם.</p>
<p>לא כן בעוף.</p>	<p>יט) ההשגחה אינה מעולה כ"כ כי כמעט כל הרבנים אין להם הבנה כמה שרואין, ולהיות משגיח טוב צריך ללמוד בפועל מלאכת הבדיקה כמי שרוצה להיות בודק (שוחט ובודק זקן שעוסק במלאכה זו כשלושים שנה).</p>
<p>לא שייך כמובן</p>	<p>כ) השגחת הרב אצל שחיטה כאילו אינו דגם בזה א"א לו להיות מבין גמור רק כלומד ה' שחיטה ועסק בה בפועל ידיו ממש ובאותו הסיסטע"ם שעוסקים היום (גם זה מפי הנ"ל) (ועיין לק' בקו' שמירה טובה באריכות בזה ותכין).</p>

שחיטת ואכילת בשר כהלכתה

ז

בשר עוף	בשר בהמה
לא כן בעופות	<p>כא) ההמסס ובית הכוסות צריכין בדיקה דמועט המצוי למצוא יתידות תקועות בהן.</p>
לא שייך בעופות	<p>כב) ניקור החלב הנזנח ונפרץ מאד בעווה"ר בפרט בארה"ב, (והוא כרת דאורייתא).</p>
<p>לא שייך בעופות</p> <p>בעופות שמצוי גם בית השחיטה סמוך ונראה למושב בני ישראל מצוי יותר מבקרים והולכים, מאותן הנותנין השגחה על חנות.</p>	<p>כג) אצל שחיטת הבהמות יש איזה רבנים מיוחדים ההולכין מזמן לזמן לראות (לפי הכנתם) אבל החנות (בוטשע"ר) שיש עליה השגחה מרב פלוני אין הכוונה שראה רב פלוני השחיטה ובדיקה דרוב מהם לא דרכו על מפתן בית המטבכיים, ואפילו דרכו הי' רק חד פעם -דיש טלטול הדרך גדול שהמקום רחוק, וגם אין מבינים הרבה, והסומכין עליהם כמפקחים על השחיטה טועה מאד שהשגחתם רק על מליחה והדחה הנעשה בחנות.</p>

בשר עוף	בשר בהמה
לא כן בעופות	<p>כד) בזמן הזה אין רוב בהמות כשרות ובטל חזקת ימי קדם שרוב בהמות כשרות (בנ"י חודש אדר דף צ"ט ע"ב, שו"ת התעוררות תשובה ח"א סי' ק"ז).</p>
<p>בעופות יכול לקנות עוף שלם שעליה חותם הנחתך לאחר השחיטה.</p>	<p>כה) ענין חותם על הבהמה אינם באופן נעלה כי בבית המטבחים נחתם על חתיכה גדולה (של כמו 200 פונ"ט) חותם שהוא כשר, וכאשר בא לחנות נחתך לחתיכות קטנות למכירה וליכא חתימה עליהן וכאשר נכנסין לחנות ליקח בשר צריכין להאמין לבעל החנות (הנוגע במסחרו).</p>
בעופות אפשר למצוא.	<p>כו) קשה מאוד למצוא כשר לכו"ע (פלא יועץ אות טרף).</p>
<p>רוחות קדושות נושבות בעוף (בעל הקנה בטעמי המצות מועתק בקסת סופר סי' ב' סק"ד).</p>	<p>כז) נקרא בשר תאוה ומגשם אוכליה בימות החול (כתבי האריז"ל).</p>

געוואָלד!!!

מען עסט טריפה

אלס כשר!

מכתב משנת תש"ל.

בעה"י יום אי י"ט למבני"י ה' תש"ל

למע"כ הרב היקר כו'..... שליט"א

בתשובה לשאלתו ע"ד עיר ואם בישראל אשר בעוה"ר אין שום השגחה על האטליזים ורבו הכשלונות כו' זה כבר כמה שנים אשר יחידי סגולה צווחו בזה ולית דמשגיח בהו ועדיין לא נושענו כו' ונפשו בשאלתו עד כמה החיוב תוכחה במצב כזה ע"פ התורה. לענ"ד פשוט שהחיוב תוכחה במקומו עומד מכמה טעמים.

ה"א שאפילו אם באמת המצב לא יתוקן ח"ו לעולם, מ"מ הרי כבר אחז"ל בשבת דף נ"ה, שאמרה מדה"ד לפני הקב"ה אם לפניך גלוי לפנייהם מי גלוי ע"ש נוראות דבריהם ז"ל הקדושים.

ה"ב אפילו אם אין הדברים נשמעין לכלל הציבור מ"מ אין ספק שעכ"פ הרבה מועיל לגבי יחידים משומרי התורה להזכירם על המצב למען דעת להזהר ולעמוד על נפשם.

ה"ג באמת ישראל קדושים ורוצים בתיקונא אלא נדמה להם שהדבר בלתי אפשרי ויש לקוות שבעה"ת סוף סוף יוסיפו להציל שולחנם של ישראל מנבילה וטריפה חלב ודם וגיד הנשה ולסדר טבחי דיהושפט.

ה"ד שאפילו היה ברור שהמצב לא יתוקן ח"ו כלל ע"י המחאות הי

ג"כ החיוב להרעיש ע"ז עכ"פ למען דעת כי תורתו של הקב"ה לא נעשית

הפקר ח"ו וכי אית דינא ואית דינא. השי"ת ירחם להציל נפשותינו משחת ולהשיב את הנדחת אחת לאחת לקבל תוכחה ושבה והיתה לקרי' נאמנה והיא כפורחת.

הכו"ח בלב כואב ודואב על עלבונה של תורה הקדושה

המצפה לרחמי השי"ת ולגאולה שלמה במהרה בימינו אמן

יעקב ישראל קניבסקי

מיר דרוקען דא א טייל פון די הקדמה צום סה"ק
 „עת לעשות“ פון הגה"ק ציס"ע ר"ה מקאלאמייע זצ"ל
 וואס איז גילטיג אויך אויף דעם קונטרס.

מיין טייער ספר, וואס קאסט מיך זייער אסאך ביטול תורה און אן א שיעור
 דמעות (טרען). איך שיק דיך אין דער וועלט אריין, און איך זאג דיר אן אז דו זאלסט
 קיינעם נישט אויסמיידען. קיין גרויסע שטעט כו'. דו זאלסט אבער נישט זאגן אדער
 טראכטן, אז ביי דער היינטיגער פרעכער, פרייער און אומפארשעמטער וועלט, ווער
 וועט מיך אנווען, ווער וועט מיך אויסהערן, וואו וועל איך קענען פועל'ן גוטס. איך קען זיי
 נאך גורם זיין צו טאן מער און מער עבירות, ליצנות, ולעג שאננים, געלעכטער און שפאט
 כו'. ווייל אפילו לויט דיין מיינונג, זאג איך דיר אז דיין טירחא און דיין וועג וועט נישט
 זיין אומזיסט און נישט אומניצליך. ווייל אויב דו וועסט נישט פועל'ן ביי מענער, וועסט
 פועל'ן ביי פרויען וועלכע זענען ווייכהערציג; אויב דו וועסט נישט ווירקן ביי יונגע
 מענטשן, וועסטו ווירקן ביי אלטע; אויב דו וועסט נישט ווירקן ביי געזונטע וועסטו ווירקן
 ביי קראנקע און ביי מדוכאים ביסורים, די וואס זענען געפלאגט פון יסורים; ווי אויך ביי
 אזעלכע וואס זענען פארפאלגט פון די פגעי הזמן, פון פארשידענע שלעכטע צופאלן.
 אבער לויט מיין מיינונג וועסטו מצליח זיין אין אלע דינע וועגן. פארכט דיך נישט! זיי
 נישט באזארגט! שרעק דיך נישט אפ! ווייל די אידישע קינדער האבן געהאט אן אור-
 אלטן פאטער אברהם, וואס די תורה שרייבט אויף אים „והאמין בה'“, אז זיין גלויבן אין
 השם יתברך איז געווען פעסט און שטארק, ממילא איז דאך די אמונה איינגעווארצלט ביי
 אידישע קינדער בתורת ירושה, און זייער נאמען איז אויף אייביג „מאמינים בני
 מאמינים“. דעריבער לויט מיין מיינונג וועסטו זייער א סך ווירקן א סך אידישע קינדער
 וועלן דיך קושן, און א סך וועלן ביים ליענען פארגיסן טרערן. און אפילו ווען געוויסע
 וועלן דיך ווארפן צו דער ערד און טרעטן מיט די פיס, וועט אבער אויך קומען א צייט ווען
 זיי וועלן דיך ווידער אויפהייבן און ליב האבן, ווייל די צייט איז שוין געקומען און עס
 דערנענטערט זיך אלעמאל נענטער און נענטער, אז די מענטשן זאלן עפענען די עיני
 השכל, די אויגן פון פארשאנד, און אנערקענען נאר דעם ריינעם אמת כו'. דעריבער
 טרעפט זיך אין דער היינטיגער צייט זייער אסאך הריסות און פירצות התורה און כפיה,
 גאנצע כופרים כו'. דער מארגן פון דער גאולה איז נישט ווייט, וואס דעמאלס וועט
 מקרים ווערן „רוח הטומאה אעביר מן הארץ“ — אז דער יצר הרע וועט אינגאנצן
 אפגעשאפט ווערן פון דער וועלט, ומלאה הארץ דעה את ה' — די מענטשן וועלן זוכן
 נאר צו דערקענען דעם ריינעם אמת. און אלע וועלן זיך באשטרעבן נאכצופאלגן די
 הייליגע תורה שבכתב ושבעל פה תנ"ך און די גמרא פינקטליך אן שום ענדערונג גרעען
 (פארקירצונג). אויף וואס פאר אן אופן אימער. (נישט אזוי ווי אין געוויסע מדינות וואס
 דאס פרעמדע געזינדל זאגן אז זייערע „צדיקים“ האבן דעם כח צו פארענדערן דעם
 שלחן ערוך און צו צעברעכן). און מ'וועט זיך מער נישט לאזן פירן פון פארשידענע
 מסיתים, פארפירער, צו זיין פארשקלאפט צו אזעלכע מנהיגים וואס זייער גאנצער תכלית
 איז נאר להרבות כבוד ועושר, צו פארשאפן זיך כבוד און רייכטום, ווי די הבטחה פון השם
 יתברך איז „באחרית הימים ומל ה' א את לבבך“ — עס וועט קומען א צייט וואס השם
 יתברך וועט באשניידן דיין פארשטאפט הארץ, „כי עד ארגיעה לשון שקר ושפת אמת
 תכח לעד“ — די פאלשע צונג דויערט אזוי לאנג ווי אן אויגנבליק, אבער דער אמת
 דויערט אייביג. לכן מורא לא יעלה על ראשך, דעריבער זאלסטו דיך נישט פארכטן, ורכב
 זעלח על דבר אמת, און דו זאלסט באגליקן אין דיין פארנעמען זיך; צו פארשפרייטן און
 פארברייטן דעם אמת.